

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CLII. De virginitate, quæ est pars castitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

maxime verecundantur: sed homines magis verecundantur...

castitatem. q̄ ad alias virtutes. ¶ 3 Præt. Philo. dicit in 3. Ethic. quod omnis intemperantia generaliter est maxime exprobrabilis...

SED CONTRA est, quod August. dicit in lib. de perseverantia. Predicanda est etiam pudicitia, ut ab eo qui habet aures audiendi...

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, nomen pudicitie a pudore sumitur, in quo verecundia significatur...

DEINDE considerandum est de Virginitate. Et circa hoc quaeruntur quinque. ¶ Primo, In quo consistit uirginitas. ¶ Secundo, Vtrum sit licita. ¶ Tertio, Vtrum sit virtus. ¶ Quarto, De excellentia eius respectu matrimonii. ¶ Quinto, de excellentia eius respectu aliarum virtutum.

ARTICVLVS PRIMVS. Vtrum Virginitas consistat in integritate carnis.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod uirginitas non consistat in integritate carnis. Dicit enim August. in libro de nuptijs, & concupiscentia, quod uirginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatione...

¶ 2 Præt. Virginitas pudicitiam autem eorum remoto, remouetur uirginitas. ergo immunitas a delectatione feminis non est de ratione uirginitatis...

¶ Ad secundam obiectionem ex Hugutionis autoritate dicitur, quod quia vnaqueque ars proprijs terminis, seu uocabulis gaudet...

¶ Super Quaestione centesima quinquagesima secunda. Articulus primus.

¶ Articulus 1. q. 152. dubium ex Martino in 1. quaest. de uirginitate occurrit, contra auctorem arguente quo ad tria. Primum est, Propositum perpetuae incorruptionis per se pertinet ad uirginitatem...

nitatem. Contra, inquit, Propositum nubendi non repugnat uirginitati. ergo. Assumptum probatur, quia alias nunquam uirgo uoluntarie desponderetur viro...

tiam quandam: interdum tamen unum pro alio ponitur.

AD PRIMVM ergo dicitur, quod Aug. ibi accipit pudicitiam pro castitate.

AD II. dicendum, quod quoniam omnia uitia habeant turpitudinem quandam, specialiter tamen uitia intemperantiae, ut ex supradictis patet.

AD III. dicendum, quod inter uitia intemperantiae praecipue sunt exprobrabilia peccata ueneria, tum propter inobedientiam genitalium membrorum: tum etiam propter hoc, quod ratio ab huiusmodi maxime absterbetur.

QVAESTIO CLII.

De Virginitate, in quinque articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de Virginitate. Et circa hoc quaeruntur quinque.

- ¶ Primo, In quo consistit uirginitas. ¶ Secundo, Vtrum sit licita. ¶ Tertio, Vtrum sit virtus. ¶ Quarto, De excellentia eius respectu matrimonii. ¶ Quinto, de excellentia eius respectu aliarum uirtutum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Virginitas consistat in integritate carnis.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod uirginitas non consistat in integritate carnis. Dicit enim August. in libro de nuptijs, & concupiscentia, quod uirginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatione...

¶ 2 Præt. Virginitas pudicitiam autem eorum remoto, remouetur uirginitas. ergo immunitas a delectatione feminis non est de ratione uirginitatis...

¶ Ad secundam obiectionem ex Hugutionis autoritate dicitur, quod quia vnaqueque ars proprijs terminis, seu uocabulis gaudet...

¶ Super Quaestione centesima quinquagesima secunda. Articulus primus.

¶ Articulus 1. q. 152. dubium ex Martino in 1. quaest. de uirginitate occurrit, contra auctorem arguente quo ad tria. Primum est, Propositum perpetuae incorruptionis per se pertinet ad uirginitatem...

Secundum est, Integritas signaculi uirginalis per accidens se habet ad uirginitatem. Hoc siquidem concedit Martinus absolute, sed non modo diffuse opinans...

¶ Primo, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

¶ Tertio, Quicquid est de diffinitione uirginitatis, per se pertinet ad uirginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione uirginitatis, secundum quam se unum iudicia humana de uirginitate: sed ex integritate signaculi naturalium sunt iudicia de uirginitate...

¶ Quinto, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

¶ Tertio, Quicquid est de diffinitione uirginitatis, per se pertinet ad uirginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione uirginitatis, secundum quam se unum iudicia humana de uirginitate: sed ex integritate signaculi naturalium sunt iudicia de uirginitate...

¶ Quinto, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

¶ Tertio, Quicquid est de diffinitione uirginitatis, per se pertinet ad uirginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione uirginitatis, secundum quam se unum iudicia humana de uirginitate: sed ex integritate signaculi naturalium sunt iudicia de uirginitate...

¶ Quinto, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

¶ Tertio, Quicquid est de diffinitione uirginitatis, per se pertinet ad uirginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione uirginitatis, secundum quam se unum iudicia humana de uirginitate: sed ex integritate signaculi naturalium sunt iudicia de uirginitate...

¶ Quinto, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

¶ Tertio, Quicquid est de diffinitione uirginitatis, per se pertinet ad uirginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione uirginitatis, secundum quam se unum iudicia humana de uirginitate: sed ex integritate signaculi naturalium sunt iudicia de uirginitate...

¶ Quinto, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

¶ Tertio, Quicquid est de diffinitione uirginitatis, per se pertinet ad uirginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione uirginitatis, secundum quam se unum iudicia humana de uirginitate: sed ex integritate signaculi naturalium sunt iudicia de uirginitate...

¶ Quinto, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

¶ Tertio, Quicquid est de diffinitione uirginitatis, per se pertinet ad uirginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione uirginitatis, secundum quam se unum iudicia humana de uirginitate: sed ex integritate signaculi naturalium sunt iudicia de uirginitate...

¶ Quinto, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

¶ Tertio, Quicquid est de diffinitione uirginitatis, per se pertinet ad uirginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione uirginitatis, secundum quam se unum iudicia humana de uirginitate: sed ex integritate signaculi naturalium sunt iudicia de uirginitate...

¶ Quinto, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

¶ Tertio, Quicquid est de diffinitione uirginitatis, per se pertinet ad uirginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione uirginitatis, secundum quam se unum iudicia humana de uirginitate: sed ex integritate signaculi naturalium sunt iudicia de uirginitate...

¶ Quinto, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

¶ Tertio, Quicquid est de diffinitione uirginitatis, per se pertinet ad uirginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione uirginitatis, secundum quam se unum iudicia humana de uirginitate: sed ex integritate signaculi naturalium sunt iudicia de uirginitate...

¶ Quinto, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

¶ Tertio, Quicquid est de diffinitione uirginitatis, per se pertinet ad uirginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione uirginitatis, secundum quam se unum iudicia humana de uirginitate: sed ex integritate signaculi naturalium sunt iudicia de uirginitate...

¶ Quinto, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

¶ Tertio, Quicquid est de diffinitione uirginitatis, per se pertinet ad uirginitatem: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Quarto, Illa integritas est de ratione uirginitatis, secundum quam se unum iudicia humana de uirginitate: sed ex integritate signaculi naturalium sunt iudicia de uirginitate...

¶ Quinto, Illud, sine quo non consistit uirginitas, per se pertinet ad rationem uirginitatis: sed talis integritas est huiusmodi. ergo. Maior probatur...

Tertio, sequeretur, quod virgo consentiens viro, & feminans, propter vim tamen doloris non delectata, esset virgo secundum corpus. Probatur sequela, quia in ea non esset illa delectatio, quam ponit Thomas.

¶ Deinde ex doctrina auctoris infero, inquit Martinus, quinque corollaria. Primum, Mulier non consentiens violento corruptori est verè uirgo.

¶ Secundum est, Mulier cognoscens, quod cum de die cogitationem habet circa venerea, de nocte patitur in somno pollutionem circa eadem delectabilia, si ex proposito habeat huiusmodi cogitationem cum nocturna sequela iam dicta, perdit uirginitatem: quia delectatio feminis ex mentis proposito procedit.

¶ Tertium est, quod inscientes se impotentes ad feminis resolutionem, ut de perferè sciatibus dicit Aristoteles, in problematibus suis, quantumcumque concubent, & frangerentur claustra pudoris &c. semper essent uirgines: quia nec in actu, nec in proposito feminis resolutionem habent.

¶ Quartum est, quod naturaliter potest esse, quod uirgo pariat. Probatur de puella violenter corrupta, & grauida.

¶ Quintum est, quod si sint duae puellae uirgines, quarum una commisceatur viro per mensiem sine feminis effusione: altera uero consentiat in commitionem, & per mensiem, sed impedita non commiscetur, sequetur quod prima esset iam a corruptione opposita uirginitati, sicut secunda.

¶ Ad euidenciam horum scito primo, quod uirginitas sumitur dupliciter, scilicet naturaliter, uel moraliter. Et rursum moraliter sumitur dupliciter, scilicet pro quodam castitatis statu, & prout est specialis uirtus a castitate distincta. Virginitas naturalis consistit in naturali integritate membrorum. Secundum eodem n. usum loquendi illas appellamus uirgines, quae integritatem carnis, quam a natura habent, seruant: & ad hoc inspicuntur quandoque mulieres si sint uirgines. Virginitas, ut est status castitatis, requirit duas conditiones. Primò, quod persona non sit uoluntarie polluta. Secundo, quod sit in proposito sic se seruandi, nisi matrimonio iungatur: & hoc modo puella nubile casta dicitur uirgines. Virginitas, prout est specialis uirtus, addit supra uirginitatis statum perpetuitatem uoto firmatam, ut patet: & hoc modo auctor tractat de uirginitate hoc in loco. Scito deinde, quod noua haec opinio, quam Martinus introducere nititur de uirginitatis materia, scilicet, quod est integritas opposita corruptioni per libidinosum actum, irrationabilis est, & procul a pijs, & pudicis auri. abijcenda: quod monstratur & ostensum, & deducendo ad inueniens. Ostensum quidem, quia libidinosus ille actus, quem etiam tupe est dicere, per se ordinatur ad feminis delectationem. Quod manifeste patet ex hoc, quod uterque sexus ab huiusmodi actibus cessat, cum ad resolutionem feminis peruenit: & nunquam naturali ordine cessat, quousque ad hoc perueniat. Quia ergo intemperantia est circa delectabile secundum tactum, & omnes eius species sunt circa aliquod delectabile praecipuum secundum tactum, consequens est ut uirginitas sit circa praecipuum delectabile secundum tactum inter ea, quae ad ipsam spectant, sed praecipua delectatio non est in istis libidinosis actibus, sed in ipsa feminis resolutione, ergo talis delectatio est propria materia uirginitatis. Et confirmatur, quia

1. 1. c. 18. r. 5.

1. 1. c. 18. circa med. to. 3.

e. 13. in prin. tom. 6.

ubi unum propter alterum, ubi unum est per se, & naturaliter propter illa delectatio propter illam delectationem in feminis resolutione est materia, ut rursum ab oppositis: quia contra

ab omni concubitu immunis, angelicaportio est, ergo uirginitas non consistit in carnis incorruptione.

SED CONTRA est, quod Augustinus in eodem lib. dicit, quod uirginitas est continentia, quae integritas carnis ipsi creatori maxima & carnis nouetur, conlectatur, seruatur.

RESPON. Dicendum, quod nomen uirginitatis à uirore intantum uideatur, & sicut illud dicitur uirens, & in suo uirore persistere, quod non est ex superabundantia caloris aduersionem expectum: ita etiam uirginitas hoc importat, quod persona, cui inchoat, immunis sit à concupiscentia aduersione, quae esse uidetur in summatione maxime delectationis corporalis, qualis est uere reorum delectatio. Vnde Ambrosius dicit in libro de uirginitate, quod castitas uirginalis est experta contagionis integritas. In delectatione autem uenerecoria est considerare. Vnum quidem, quod est ex parte corporis, scilicet uiolatio signaculi uirginalis. Aliud autem est, in quo inuoluitur id quod est anima, scilicet quod est corpus, scilicet ipsa resolutio feminis delectationem sensibilem causans. Tertio

paratur secum, quae communis castitas in uirgine animi conceptio committitur, quod uirginitas. Lincet etiam hoc sanctorum, si secum committitur, si autem alia confirmata, quae castitas uirginalis bene nota, quod hoc non ueniens ex aliquo casu per accidens, in ipsa naturalis, committitur in conueniens accidere. Sequitur obiecta respondendum est.

¶ Ad duas obiectiones in prima dicitur ex dictis, scilicet, quod de ratione castitatis, non est perpetuitas perpetua, sed castitatis status uirgo non committitur status uirginalis à coniugato, & illud ut est specialis uirtus ipsa uirginitas, sed in dicitur speciem. Nec somniamur, sed uirtutem de ratione uirginitatis, sed hoc accipit.

¶ Ad obiectionem in secundo dubio dicitur, quod maior est falli, quoniam in delectatione, & tamen propria passio est probatio eius assumit fallum, quod accidens se habet, nihilominus, quod est: tamen sine illa non est, sicut in parte autem manifeste error in illa non plus exigitur ad esse de ratione, alioquin sibi conuenit esse. Non ad iuramentum est uirginitas, ita quod sine hoc non est uirginitas, ita quod sine hoc non est uirginitas, ex hoc non habent, quod de radice huiusmodi integritatis, quae de

quis, quod est non adulterari, & similiter radix eius, quod est non...

Ad secundum dicitur, quod huiusmodi integritas, seclusa pollutione, non est per...

Ad quartum in parte, quod aliquo modo est integritas, quod...

Ad obiecta in tertio dubio respondetur. Et primo, negatur antecedens...

Ad secundum vero dicitur, quod in casu illo prima ideo dicitur virgo...

Ad tertium negatur sequela. Mulier enim consentiens stupro...

Ad obiecta in corollariis conceditur primum corollarium...

Ad secundum vero dicitur, quod magis refert inter habere pollutionem...

A propositi obiectum est ipsa pollutio: in secundo autem est cogitatio...

Ad II. dicendum, quod pudicitia est quidem essentialiter in anima, materialiter autem in carne...

Ad III. dicendum, quod sicut dictum est, integritas corporalis membri per accidens se habet ad uirginitatem...

Ad quartum dicendum, quod delectatio, quae est ex feminis resolutione, dupliciter potest contingere...

Ad uentum quoque inter haec est, quod licet communiter zore annos pubertatis uterque sexus impotens sit...

Ad tertium autem dicitur, quod scientes se omnino impotentes, & coeuntes, per accidens tamen...

Ad quartum dicitur, quod ista potest esse naturaliter uera, Virgo moraliter parit...

Ad uentum quoque inter haec est, quod licet communiter zore annos pubertatis uterque sexus impotens sit...

Ca. 8. parum a prin. to 6.

In corp. art.

Loco citato in argum.

Vtrum uirginitas sit illicita.

Super Quaestione centesimo quinquagesimo secunda. Articulum secundum.

Infra art. 7. & 4. cor. Et ad. 13. q. 1. art. 1. ad 13. Et uirg. q. 1. art. 1. ad 6. Et 2. Ethic. 3. 6.

L. 2. cap. 3. 2. medio: & li. 3. ca. 1. to. 5.

Cap. 9. non mutum p. 5. & li. 5.

P. 1185.

Lib. 1. c. 4. in 5. tom. 5.

Lib. 10. c. 7. tom. 5.

Nart. 2. eiusdem q. in responsione ad primū Martinū, ubi supra, occurrit dices, Nec mihi placet opinio Thomae dicentis, q. lex ista tam obligat multitudine: quia credo quod aliquo tempore satis longo obligauit unū quemque multitudi ne ad multiplicationē generis humani. Ad hoc dicitur, q. cum de uinculo praecepti alicuius est sermo, oportet q. iudicium feratur secundū id, quod per se respicit tale praeceptū. Inter haec autem duo naturalia praecepta, de alimento sumendo, & de prole procreanda, manifeste haec est differentia, q. primum per se respicit singulos hoies: secundum autem multitudinem. An autē per accidens propter penuriam hominū in aliquo tempore praeceptū hoc obliget singulos, quia per accidens est, naturā praecepti non variat. Et propterea et si verū esset, q. aliquo tempore singuli tenerentur, adhuc responsio, & decisio auctoris in sua soliditate p̄tat, formaliter, & per se loquendo.

Nart. 2. Præterea. Poena non debetur nisi uitio; sed apud antiquos puniebantur secundum leges illi, q. semper celibem uiram ducebāt, ut Maximus Valerius dicit. Unde & Plato secundum Augustinū in li. de uera religione, sacrificiale dicitur, ut perpetua eius continentia tanquam peccatum aboleretur. ergo uirginitas est peccatum.

SED CONTRA est, quod nullū peccatum recte cadit sub consilio; sed uirginitas recte cadit sub consilio. dicitur enim 1. ad Corinth. 7. De uirginibus autem praeceptum Domini non habeo; consilium autem do. ergo uirginitas non est aliquid illicitum.

RESPONDEO dicendum, quod in humanis actibus illud est uitiosum, quod est præter rectā rationem. Habet autem hoc recta ratio, ut his, quæ sunt ad finem, utatur aliquis secundum eam mensuram, quæ congruit fini. Est autem triplex hominis bonū, ut dicitur in 1. Ethic. Vnum quidē, quod consistit in exterioribus rebus, puta, diuitijs. Aliud autem, quod consistit in bonis corporis. Tertium autem, quod consistit in bonis animæ, inter quæ etiā bona contemplatiuæ uitæ sunt potiora bonis uitæ actiuæ, ut Philosophus probat in 10. Ethico, & Dominus dicit Luc. 10. Maria optimam partē elegit: quorum bonorum exteriora quidem ordinantur ad ea, quæ sunt corporis: ea uerò, quæ sunt corporis ad ea, quæ sunt animæ: & ulterius ea, quæ sunt uitæ actiuæ ad ea, quæ sunt uitæ contemplatiuæ. Pertinet igitur ad rectitudinē rationis, ut aliquis utatur exterioribus bonis secundum eam mensuram, quæ cō-

F petit corpori, & similiter de alio. stineat ab aliquibus possidendo, quod non possidet, ut cōsulat saltem contemplationi ueritatis, non dicitur sed secundum rationem rectam. sed abstinere a delectationibus corporeis uacet contemplationi ueritatis, penitentiam rationis. Ad hoc dicitur, q. ab omni delectatione uenereis abstinentia contemplationi uacet. Dicitur 1. ad Corinth. 7. Mulier imparetur quæ Domini sunt, ut sit sancta in spiritu. Quæ autem nupta est, eroga sunt, & quomodo placeat. Unde quod uirginitas non est aliquid uitiosum laudabile.

AD PRIMUM ergo dicendum, q. habet rationem debiti, ut supra dicitur. ceter autem aliquid est debitum. Virginitas autem ab uno; & hoc debitum seruari non potest. Aliud autem est debitum ad multitudinem; & ad tale debitum non tenetur quilibet de multitudine. sunt multitudinē necessaria, ad quod non sufficit; sed implentur a multis. unus hoc, alius illud facit. Præceptum nature homini datum de consilio, quod ab unoquoque impleri non potest. Sed datum de generatione respicit totam multitudinem hominum, cui necessarium est, ut multiplicetur corporaliter, sed etiam liter proficiat: & ideo sufficit per unam multitudinē, si quidem certis operam dent, quidam uerò ab hac contemplationi diuinorum uacant. generis pulchritudinem, & gloriam in exercitu quidam castra collebant deferunt, quidam gladijs decerunt. poena debita sunt multitudinē, sed per se non possunt.

AD II. dicendum, quod ille, qui in delectationibus preter rationem delectationes secundum se abstinere debet, sicut agrestis. Virgo autem abstinere delectatione, sed solum delectatione, & ab hac abstinere secundum rationem dicitur. Medium autem rationem quantitatim, sed secundum rationem minatur, ut dicitur in 2. Eth. 4. mo dicitur in 4. Eth. 7. quod est magis, eo autem quod ut oportet. Vbi dicitur, q. lex ista tam obligat multitudine: quia credo quod aliquo tempore satis longo obligauit unū quemque multitudi ne ad multiplicationē generis humani. Ad hoc dicitur, q. cum de uinculo praecepti alicuius est sermo, oportet q. iudicium feratur secundū id, quod per se respicit tale praeceptū. Inter haec autem duo naturalia praecepta, de alimento sumendo, & de prole procreanda, manifeste haec est differentia, q. primum per se respicit singulos hoies: secundum autem multitudinem. An autē per accidens propter penuriam hominū in aliquo tempore praeceptū hoc obliget singulos, quia per accidens est, naturā praecepti non variat. Et propterea et si verū esset, q. aliquo tempore singuli tenerentur, adhuc responsio, & decisio auctoris in sua soliditate p̄tat, formaliter, & per se loquendo.

ARTICVLVS III.
Vtrum uirginitas sit uirtus.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod uirginitas non sit uirtus. Nulla enim uirtus est nobis a natura, qui sit

Martinum, qd virginitas non fit virtus, quia virtus semper, & in quolibet est virtus: sed virginitas non in quolibet semper est virtus, sed quandoq; est vitium, vt patet in multis casibus. ergo &c. Ad hoc breuiter dicitur, quod de virtutibus, & vitij non est in dicendum secundum ea quae sunt per accidens, sed secundum id quod est p se. Constat autem qd virginitas moraliter sumpta, vt scilicet importat propositum perpetuae incorruptionis, ppter Deum, est bona mora, & semper est in quolibet, cum importet ordinem rectitudinis, quo infertur superioribus bonis subiicitur, & maxima minoribus preferuntur. Perinde autem est dicere, quod virginitas non est virtus, quia in aliquo casu peccaret virgo, ac si diceretur, quod regno non est virtus, quia in aliquo casu valet religio nisi peccaret, impediret aliud necessarium bonum. Dicitur ergo, quod aliud est dicere. A. est virtus, sive actus virtuosus simpliciter, & in quolibet, & semper: & aliud est dicere. A. semper & in omni casu virtuosus potest exerceri. In primo enim dicto consideratur habitus, & actus secundum suam rationem. In secundo autem considerantur circumstantiae, & accidentia circa executionem actus. Constat autem quod multi actus virtuosus actus possunt se impediri aliquando ab executione, ita quod licet absolute sint virtuosus, si tamen tunc ferent, essent vitiosus, si quis celebraret, quando infirmus illius eget visitatione, & si quis redderet gladium furioso. Errant igitur forte aliqui in hac re non aduertentes quid virginitas sit nomen moralis habitus, aut actus importet, propositum scilicet perpetuae integritatis propter Deum, ut hic in responsione ad secundum in littera exprimitur. In hac enim ratione manifeste apparet rectissimas rationis ordo secundum se, & absolute.

lofophus dicit in 2. Ethico. * sed virginitas inest nobis a natura, quilibet. n. mox natus virgo est. ergo virginitas non est virtus. ¶ 2 Præ. Quicumq; habet vnā virtutem, habet omnes, vt supra habitum est: sed aliqui habent alias virtutes, qui non habent virginitatem, aliquoquin cū sine virtute nullus ad regnum caelorum perueniat, nullus sine virginitate ad ipsum possit peruenire, quod esset matrimonium damnare. ergo virginitas non est virtus.

¶ 3 Præ. Omnis virtus restituitur per poenitentiam: sed virginitas non reparatur per poenitentiam. unde Hieron. * dicit. Cum cetera Deus possit, non potest virginitatem post ruinam reparare. ergo videtur quod virginitas non sit virtus.

¶ 4 Præ. Nulla virtus perditur sine peccato: sed virginitas perditur sine peccato, siper matrimonio. ergo virginitas nō est virtus. ¶ 5 Præ. Virginitas conuidetur viduitati, & pudicitia: coniuugalit: sed neutrum illorum ponitur virtus. ergo virginitas non est virtus.

SED CONTRA est, quod Am bro. dicit in lib. de virginitate. In uita virginitatis amor, vt aliqd

quando ab executione, ita quod licet absolute sint virtuosus, si tamen tunc ferent, essent vitiosus, si quis celebraret, quando infirmus illius eget visitatione, & si quis redderet gladium furioso. Errant igitur forte aliqui in hac re non aduertentes quid virginitas sit nomen moralis habitus, aut actus importet, propositum scilicet perpetuae integritatis propter Deum, ut hic in responsione ad secundum in littera exprimitur. In hac enim ratione manifeste apparet rectissimas rationis ordo secundum se, & absolute.

¶ Secundum ex Ricardo in 33. dist. 4. q. virginitas non est virtus distincta a castitate, sicut magnificentia a liberalitate, quia materia virginitatis, & materia castitatis se habent ut magis & minus, & non sicut alterius & alterius rationis, sicut materia magnificentiae & liberalitatis. ergo. Et propterea cum dicitur in littera, Vbi est specialis materia boni habens specialem excellentiam, oportet addere, aut subintelligere, alterius rationis. Et sic minor est falsa. non valet ergo ratio littera. Et augetur questio, quia si virginitas est, ut in littera dicitur, sequitur qd virginitas sit subiectiue intractabilis, & castitas in coeupisibilis, & obiectum illius sit arduum: illius vero bonum absolute, ut proportionaliter se habeant, ut magnificentia & liberalitas: sed haec patet esse falsa. ergo non se hēt ad castitatem, ut magnificentia ad liberalitatem. ¶ Ad hoc dicitur, quod virginitas potest considerari dupliciter. Primo, infra limites temperantiae pure: & sic virginitatis materia est materia virtutis, sed non distincta a castitate, & similiter virginitas est virtus, sed non distincta a castitate. Et sic bene saluatur Ricardus, nec oppositum sentit autor: & hoc concludunt argumenta allata. Nam materia virginitatis non est alterius rationis, sicut materia magnificentiae: nec virginitas est circa arduum, cum non sit circa actum aliquem intractabilem, sed conceptibilem, delectationem scilicet uenerem. Si uerem consideretur in ordine ad diuinum obsequium, quoniam uirgo cogitat quae Domini sunt & car. sic virginitatis materia consistit materia specialiter bonam, et alterius rationis a materia castitatis.

A & sic virginitas se habet ad castitatem, ut magnificentia ad liberalitatem, nō quod similitudo ista teneat quo ad omnia, ut obiectiones quasi supponunt, sed quo ad duo scilicet, quod sicut illae differunt penes mediocre & magnum, ita istae penes excellens, & mediocre: & sicut ibi magnum distinguitur specie a mediocri, ita hic excellens a mediocri. Sed quo ad rationem diuersitatis specificae nō assimilantur: quia ibi magnum distinguitur specie, quia ingreditur ordinem arduum: hic uero excellens distinguitur specie, quia trahitur ad ordinem diuinarum. Vnde patet qd solida sit doctrina auctoris.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, * in uirginitate est sicut formale & completum propositum perpetuo abstinenti a delectatione uenerae. Quod quidem propositum laudabile redditur ex fine, in quantum scilicet hoc fit ad uacandum rebus diuinis. Materiale autem in uirginitate est integritas carnis absque omni experimento uenerae delectationis. Manifestum est autem quod ubi est specialis materia boni habens specialem excellentiam, ibi inuenitur specialis ratio uirtutis: sicut patet in magnificentia, quae est circa magnos sumptus, & ex hoc est specialis uirtus a liberalitate distincta, qd communiter se habet circa omnem pecuniarum usum. Hoc autem quod est conseruare se immunem ab experimento uenerae delectationis, habet quandam excellentiam laudis supra hoc, quod est conseruare se immunem ab inordinatione uenerae uoluptatis: & ideo uirginitas est quaedam specialis uirtus, habens se ad castitatem, sicut magnificentia ad liberalitatem.

specifice differunt, ut probabitur: sed non nisi per hoc, quod de ratione uirginitatis est propositum seruandae integritatis, & hoc propositum non est reparabile per penitentiam. ergo. Tertio, quia propositum seruandae integritatis carnis aut est materiale tantum in uirginitate. & hoc non: aut formale tantum, & habeo intentum: aut compositum ex utroque, & hoc non, tum quia corrupta credens se integram, suo errore possit reparare sibi uirginitatem, intendens seruare integritatem: tum quia materiale uirginitatis est integritas non obiecta uoluntati, sed inexistens carni: ideo, inquit, dico quod sunt aliquae uirtutes per penitentiam irreparabiles.

¶ Ad hoc dicitur cum auctore, quod reparatio uirtutum est intelligenda, sicut connexio earundem. Et propterea sicut decrepitus potest esse fortis, & pauper magnificus, ita corrupta persona potest esse uirgo quo ad formale: sed formale uirtutis aliter inuenitur coniunctum suae materiae, & aliter separatum ab ea: nam cum materia uirtutis subest, per formale simpliciter determinatur. Cum enim abest pecunia magna, uirtuosus magnificentia praeditus determinat eam ad sumptus magnos. Cum autem uirtuo uolo pecunia deest, nō pecunia absolute, sed pecunia si adesset, a magnificentia determinatur: & simile est in alijs. Et sicut saluatur hoc modo in paupere magnificentia formaliter, ita saluatur in corrupta uirginitas formaliter ex proposito integritatis seruandae si adesset: & hoc sufficit. Nec requiritur propositum seruandae integritatis absolute ad formale uirginitatis separatum a materia: sed ad coniunctum suae materiae. Et quia huiusmodi propositum patet esse reparabile per penitentiam, ideo patet omnes uirtutes esse reparabiles per penitentiam quo ad suum formale, cum omnes sint connexae. Et hoc magis consonat & sacrae doctrinae, secundum quam filio prodigo data est stola prima, & philosophiae morali, secundum quam qui una caret uirtute, nullam habet. Et per hoc patet solutio omnium.

¶ In eodem 3. art. in responsione ad quartum, dubium occurrit ex Martino ubi supra dicitur, quod haec conclusio ponitur contra

Art. 1. huius quest. D. 1166.

era Thomam, scilicet, Virginitas nullo uoto firmata est uirtus. Et probatur quinque medijs. Primo, quia est actus humanus bonus & laudabilis in mediocritate consistens. Secundo, quia est actus rationi conformis. Tertio, quia est actus qui est materia uoti. Quarto, quia est temperantia. Quinto, quia in aliquo casu uirginitas non uoto firmata, est laudabilior, quam uoto firmata. Probatur assumptum. Si frater regis Francie cognosceret probabiliter, quod rege sine haerede decedente, regnum transfireret ad tyrannu crudelissimum, consiliarius ageret sine uoto seruare uirginitatem, quam uouere.

Capit. xi. in princ. to. 6.

q. 72. art. 3. ad 2.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod homines ex sua natiuitate habent id quod est materiale in uirginitate, scilicet integritatem carnis immunem ab experimento uenererorum. Non tamen habent id, quod est formale in uirginitate, ut scilicet habeant propositum seruandi huiusmodi integritatem propter Deum: & ex hoc habet rationem uirtutis. Vnde Augustinus dicit in libro de uirginitate. Nec nos in uirginibus praedicamus, quod uirgines sunt, sed quod Deo dicantur pia continentia uirgines sunt.

Ad SECUNDVM dicendum, quod connexio uirtutum accipitur secundum illud quod est formale in uirtutibus, id est, secundum charitatem, uel secundum prudentiam, ut supra habitum est, non autem secundum id, quod est materiale in uirtutibus. Nichil enim prohibet alicui uirtuoso suppetere materiam uirtutis, non autem materiam altitatis. Sicut pauper habet materiam temperantiae, non autem materiam magnificetiae: & hoc modo alicui habenti alias uirtutes deest materia uirginitatis, id est, praedicta integritas carnis.

Tamen potest id, quod est formale in uirginitate habere, ut scilicet sit in preparatione mentis, praedicta integritatis conseruanda propositum, si hoc sibi competeret. Sicut pauper potest in preparatione animi habere propositum magnificos sumptus faciendi, si sibi competeret. Et similiter ille qui est in prosperitate, habet in preparatione animi propositum aduersa equanimiter tolerandi, & sine hac preparatione animi non potest esse aliquis uirtuosus.

Ad TERTIVM dicendum, quod uirtus per poenitentiam reparari potest quantum ad id, quod est formale in uirtute, non autem quantum ad id, quod est materiale in ipsa. Non enim quis magnificos consumptus diuitias suas, per poenitentiam peccati restituuntur ei diuitiae: & similiter ille qui uirginitatem a peccando amisit, per poenitentiam non recuperat uirginitatis materiam, sed recuperat uirginitatis propositum. Cetera materia autem uirginitatis est aliquid, quod miraculose reparari poterit diuinitus, scilicet integritas membri, qua dicitur accidit aliter se ad uirginitatem habere. Aliud autem est, quod nec miraculose reparari potest, ut scilicet quod qui expertus est uoluptatem uenerem, fiat non expertus. Non enim Deus potest facere, ut ea quae facta sunt non sint facta, ut in primo habitum est.

Ad QVARTVM dicendum, quod uirginitas, secundum quod est uirtus, importat propositum uoto firmatum integritatis perpetuo seruanda. Dicit enim Augustinus in libro de uirginitate, quod per uirginitatem integritas carnis ipsi creatori macta & carnis uouetur, conseruatur, seruatur. Vnde uirginitas secundum quod est uirtus, nunquam amittitur nisi per peccatum. Ad QVINTVM dicendum, quod castitas coniugalis ex hoc solo habet laudem, quod abstinet ab illicitis uoluptatibus: unde non habet aliquam excellentiam supra communem castitatem. Uirginitas autem addit quidem aliquid supra castitatem communem: non tamen pertinet ad id, quod est perfectum in materia ista, scilicet, ad omnimodam immunitatem uenerem uoluptatis, sed sola uirginitas. Et ideo sola uirginitas ponitur uirtus specialis supra castitatem, sicut magnificetia supra liberalitatem.

rit dubium: quoniam si firmata uoti uirginitatem in esse uirtutis specie dicitur, quod uotum est actus religionis, quoniam speciem materiam, supra quam actus uoti, erit quidem distincta specie a castitate.

autem quantum ad id, quod est materiale in ipsa. Non enim quis magnificos consumptus diuitias suas, per poenitentiam peccati restituuntur ei diuitiae: & similiter ille qui uirginitatem a peccando amisit, per poenitentiam non recuperat uirginitatis materiam, sed recuperat uirginitatis propositum. Cetera materia autem uirginitatis est aliquid, quod miraculose reparari poterit diuinitus, scilicet integritas membri, qua dicitur accidit aliter se ad uirginitatem habere. Aliud autem est, quod nec miraculose reparari potest, ut scilicet quod qui expertus est uoluptatem uenerem, fiat non expertus. Non enim Deus potest facere, ut ea quae facta sunt non sint facta, ut in primo habitum est.

Ad QVARTVM dicendum, quod uirginitas, secundum quod est uirtus, importat propositum uoto firmatum integritatis perpetuo seruanda. Dicit enim Augustinus in libro de uirginitate, quod per uirginitatem integritas carnis ipsi creatori macta & carnis uouetur, conseruatur, seruatur. Vnde uirginitas secundum quod est uirtus, nunquam amittitur nisi per peccatum.

Ad QVINTVM dicendum, quod castitas coniugalis ex hoc solo habet laudem, quod abstinet ab illicitis uoluptatibus: unde non habet aliquam excellentiam supra communem castitatem. Uirginitas autem addit quidem aliquid supra castitatem communem: non tamen pertinet ad id, quod est perfectum in materia ista, scilicet, ad omnimodam immunitatem uenerem uoluptatis, sed sola uirginitas. Et ideo sola uirginitas ponitur uirtus specialis supra castitatem, sicut magnificetia supra liberalitatem.

caum luxurie in uicta sit grauis, quam in uirtute tamen distinguitur specie, cum uoluptas non habere distinctionem speciem ista est a uirtute. In eadem responsione dubium ex Martiano in questione de uirginitate occurrit, proinde probatur uirtus distincta specie a uirginitate, quod quidem quod sit uirtus, probatur: quia uirtus mediate consistens determinata ratione, quae ab alijs, probatur: quia habet obiectum uirtutis est continentia perpetua. Nam obiectum uirginitatis est integritas carnis. Ad haec breuiter dicitur, quod uoluptas

Sed contra hanc auctoris doctrinam uirgens magnum occur-

sed status continentium. Claudis autem in se virtutem castitatis & dicit perfectiorem gradum castitatis quam castitatis coniugalis. Omnis tamen humilior castitas sua vna castitatis virtute comprehenditur. quod probatur ex eo, quod nunquam peccatur nisi contra virtutem castitatis agatur. Vidua enim si nubit, non peccat. Nulla autem virtus sine peccato perditur. Et licet hoc Martinus negauerit, a veritate tamen actus, immemor suae negationis asseruit post in q. 1. de luxuria, conclusionem tertiam, asserendo quod nihil deicitur animam a statu virtutis, nisi peccatum. Et per hoc probat, quod non omnis actus venereus deiciat animam a virtute, quamvis deiciat ab arce & excellentia perfectionis.

ARTICVLVS IIII.

Utrum uirginitas sit excellentior matrimonio.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quod uirginitas non sit excellentior matrimonio. Dicit enim Augustinus in libro de bono coniugali. Non impar meritum est continentia in Ioanne, qui nullas expertus est nuptias, & in Abraham, qui filios genuit: sed maioris uirtutis maius est meritum. ergo uirginitas non est potior uirtus, quam castitas coniugalis.

¶ 2 Præter. Ex uirtute dependet laus uirtuosi. Si ergo uirginitas præferretur continentia coniugali, uideretur esse consequens, quod qualibet uirgo esset laudabilior qualibet coniugata: hoc autem est falsum. ergo uirginitas non præfertur coniugio.

¶ 3 Præter. Bonum commune potius est bono priuato, ut patet per Philosophum. * 1. Ethic. sed coniugium ordinatur ad bonum commune. dicit enim Augustinus in libro de bono coniugali. Quod est cibis ad salutem hominis, hoc est concubitus ad salutem humani generis: uirginitas autem non oportet quod sit plus, sed quandoque est minus, ut patet ex dictis: & ideo ratio nihil ualeat.

mi præparatione, cum senex impotens pertinax in luxuria, habeat in præparatione animi adulteria, supra &c. si possit. Et sicut inimicus alicuius, quamuis priuatus manibus, omnique spe occidendi inimicum, habeat animum præparatum occidendi illum si possit, & sic de alijs. Et sicut isti quo ad dampnum, & penam sepius substantialem sunt ita reijcuradulteri: & homicidæ, & forte plus iuxta animi maiorem ardorem ad hæc: ita Abraham uirtuosus priuatus propter necessarium causam exercitio uirginitatis, perfectuerat in præparatione animi ad uirginitatem, si esset conueniens tunc. Auctoritas quoque Augustini allata adiungit quoniam continentia ibi ab Augustino pro continentia tolente coniugium sumitur, quam constat esse uirginealem solam.

tem ordinatur ad bonum speciale, ut scilicet uitet tribulationem carnis quam sustinent coniugata, sicut patet per Apostolum. 1. ad Corinth. 7. ergo uirginitas non est potior continentia coniugali.

SED CONTRA est, quod dicit Augustinus in libro de uirginitate. Certaratione, & sanctorum scripturarum autoritate nec peccatum esse nuptias inuenimus, nec eas bono aut uirginalis continentia, uel etiam uidualis aquamus.

RESPON. Dicendum, quod sicut patet in libro. Hieron. contra Iouinianum, hic error fuit Iouiniani, qui posuit uirginitatem non esse matrimonio præferendam. Qui quidem error præcipue destruitur & exemplo Christi, qui & matrem uirginem elegit, & ipse uirginitatem seruauit, & ex doctrina Apostoli, qui 1. ad Corinth. 7. uirginitatem consuluit tamquam melius bonum. Et etiam ratione, tum quia bonum diuinum est potius humano bono: tum quia bonum anime præfertur bono corporis, tum etiam quia bonum contemplatiue uitæ præfertur bono actiue. Virginitas autem ordinatur ad bonum

Cap. 19. in fitom. 6.

Lit. non remore a prima cip. tom. 3.

D. 115.

non oportet quod sit plus, sed quandoque est minus, ut patet ex dictis: & ideo ratio nihil ualeat.

In responsione ad tertium eiusdem articuli, dubium ex Martino, ubi supra, occurrit dicente. Hæc solutio non placet mihi. Et uidetur concedendum, quod multiplicatio, siue conseruatio speciei humane est simpliciter melior, quam contemplatio diuinorum quantumcumque sint diuersorum generum. Si enim finis uirginitatis esset melior simpliciter quam finis coniugij, uideretur quod propter conseruationem humane speciei non esset delectanda uirginitas, etiam firmata uoto, nec pro pace unius regni posset Papa dispensare, quia dispensatio non fit nisi propter melius: hoc autem est error.

Ad hoc dicitur, quod comparatio rerum in bonitate non est consideranda secundum casus aut euentus, sed absolute. Constat autem secundum omnes, quod bonum anime præfertur bono corporis, & quod contemplatio diuina est melius bonum anime bonum, multiplicatio autem hominum per generationem, corporale bonum secundum suum genus est. Generatio siquidem carnalis carnale bonum directe facit, iuxta illud Ioannis 3. Quod natum est ex carne, caro est. Igitur optime auctor dixit, quod finis uirginitatis secundum genus suum, est simpliciter melior, quam multiplicatio hominum, quæ est finis coniugij.

Ad obiectionem autem Martini negatur utraque sequela. Prima quidem, quia in casu, quo speciei humane oportet conseruari, præceptum iuris nature præualeret uoto uirginitatis, & sic simpliciter melius est philosophari quam ditari: tempore tamen necessitatis oppositum agendum est. Ita licet simpliciter melior sit uirginitas matrimonio, tempore tamen necessitatis melius est nubere. Secunda autem quia in pace unius regni non tenditur ad bonum temporale tantum, sed ad bonum spiritum. Igitur melius scilicet in regno, quæ discordijs, seditionibus, bellisque impediuntur, tolluntur. Et ueritatem dicitur, quod dispensatio potest fieri non solum propter melius secundum suum genus, sed propter melius ex circumstantia, puta hic, in tali euentu.

¶ Super

¶ Super Quaestione centesimo quinquagesimo secunda Articulum quartum.

In art. 4. eiusdem q. in responsione ad primum, dubium ex Martino in q. 3. de uirginitate occurrit dicente. Ista solutio non mihi uidetur rationabilis, tum primo, quia Abraham nunquam habuit coniugium in opere, & uirginitatem in præparatione animi, cum nihil habeamus in præparatione animi, nisi quod est nobis possibile, nisi apud inipientes. Nec iuuat inducta Augustini auctoritas: quia non dicit, quod Abraham habuit uirginitatem in habitu, sed continentiam, uel castitatem, qui etiam uiduis conuenit. Tum quia habere aliquam uirtutem in actu & opere multo perfectius est, quam habere eam secundum præparationem animi: sed Ioannes habuit uirginitatem in opere, & Abraham in sola præparatione animi. ergo.

Ad eundem horum aduerte, quod auctor non æquat opus coniugij operi uirginali: sed adæquat meritum continentia Abraham merito continentia uirginalis Ioannis Baptistæ. Hæc autem constat distare ualde. Unde in principio responsionis auctor dicit, quod meritum non solum penitatur ex genere actus, sed magis ex animo operantis. Per hoc enim quod dixit ex genere actus, denotauit primam inæqualitatem. Nam ex genere operis uirginitas præfertur continentia coniugali. Per hoc uero quod subdit, sed magis ex animo operantis, denotauit adæquationem secundum loco dictam quo ad præmium substantiale.

Ad primam igitur Martini obiectionem dicitur, quod Abraham habuit semper uirginitatem in præparatione animi. Nec est uerum quod solum id quod est possibile nobis, habeamus in ani-

QVAESTIO CLIII.

Super Quaestio. 153. Art. primum.

De uitio luxuria, in quinque articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de uitio luxuria, quod opponitur castitati. Et primo, de ipsa in generali. Secundo, de speciebus eius.

CIRCA primum queruntur quinque.

Primo, Quae sit materia luxuria.

Secundo, Vtrum omnis concubitus sit illicitus.

Tertio, Vtrum luxuria sit peccatum mortale.

Quarto, Vtrum luxuria sit uitium capitale.

Quinto, De filiabus eius.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum materia luxuria sint solum concupiscentiae, & delectationes uenerae.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod materia luxuria non solum sint concupiscentiae, & delectationes uenerae. Dicit enim Augustinus in libro confessionum, quod luxuria ad satietatem atque abundantiam se capit uocari.

sed satietas pertinet ad cibos & potus, abundantia autem ad diuitias. ergo luxuria non est proprie circa concupiscentias, & uoluptates ueneras.

2. Praet. Prouerb. 20. dicitur. Luxuriosa res est uinum: sed uinum pertinet ad delectationem cibi & potus. ergo circa ea maxime uidetur luxuria esse.

3. Praet. Luxuria dicitur esse libidinosa uoluptatis appetitus: sed libidinosa uoluptas non solum est in ueneris, sed etiam in multis alijs. ergo luxuria non est solum circa concupiscentias, & uoluptates ueneras.

SED CONTRA est, quod dicitur in libro de uera religione de luxuriosis. Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem: sed seminatio carnis sit uoluptates ueneras. ergo ad has pertinet luxuria.

RESPON. Dicendum, quod sicut Isidorus dicit in libro Etym. Luxuriosus aliquis dicitur, quasi solutus in uoluptates. Maxime autem uoluptates uenerae animus hominis solunt: & ideo circa uoluptates ueneras maxime luxuria consideratur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut temperantia principaliter quidem & proprie est circa delectationes tactus, dicitur autem ex consequenti, & per similitudinem quandam in quibusdam alijs materijs: ita etiam luxuria principaliter quidem est in uoluptatibus ueneris, quae maxime & praecipue animus hominis resoluunt: secundario autem dicitur in quibuscumque alijs ad excessum pertinentibus. Unde ad Galat. 5. dicitur glossa, quod luxuria est quaelibet superfluitas.

AD SECUNDUM dicendum, quod uinum dicitur res luxuriosa, uel secundum hunc modum quo in qualibet materia abundantia ad luxuriam refertur,

uel in quantum superfluus usus uini incontinentium uoluptati uenerae praebet.

AD TERTIUM dicendum, quod libidinosa uoluptas est in alijs materijs dicitur, tamen specialiter hoc nomen sibi uendicant uenerae delectationes, in quibus etiam specialiter libido dicitur, ut Augustinus dicit in 14. de ciuita. Dei.

ARTICVLVS II.

Vtrum nullus actus ueneris possit esse sine peccato.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod nullus actus ueneris possit esse sine peccato. Nihil enim uidetur impedire uirtutem nisi peccatum: sed omnis actus ueneris maxime impedit uirtutem. dicit enim Augustinus in primo soliloquiorum. Nihil esse sentio, quod magis ex arce deiciat animum uirile, quam blandimenta feminae, corporisque ille contactus. ergo nullus actus ueneris uidetur esse sine peccato.

2. Praet. Vbi cumque inuenitur aliquid superfluum, per quod a bono rationis receditur, hoc est uitiolum, quia uirtus corrumpitur per superfluum & diminutum, ut dicitur in 2. Ethicorum. sed in quolibet actu ueneris est superfluitas delectationis, quae intantum absorbet rationem, quod impossibile est aliquid intelligere in ipsa ut Philosophus dicit in 7. Ethicorum. Et sicut Hieronymus dicit, in illo actu, spiritus prophetae non tangebatur corda prophetarum. ergo nullus actus ueneris potest esse sine peccato.

3. Praet. Causa potior est, quam effectus: sed peccatum originale in paruulis trahitur a concupiscentia, sine qua actus ueneris esse non potest, ut patet per Augustinum in libro de nuptijs & concupiscentia. ergo nullus actus ueneris potest esse sine peccato.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in libro de bono coniugali. Satis responsum est haereticis, si tamen capiunt, non esse peccatum quod neque contra naturam committitur, neque contra morem, neque contra preceptum. Et loquitur de actu ueneris, quo antiqui patres pluribus coniugibus utebantur. ergo non omnis actus ueneris est peccatum.

RESPON. Dicendum, quod peccatum in humanis actibus est, quod est contra ordinem rationis. Habet autem hoc ratio ordo, ut quaelibet conuenienter ordinetur in suum finem: & ideo non est peccatum, si per rationem hominum utatur rebus aliquibus ad finem, ad quem sunt, modo & ordine conuenienti, dummodo ille finis sit aliquid uere bonum. Sicut autem est uere bonum, quod conseruetur corporalis natura unius individui, ita etiam est quoddam bonum excellens, quod conseruetur natura

IN articulo eiusdem nota primo contra scrupulos mentes, quod sine omni peccato ueneris actus exerceri potest & exercetur, quando debitis est circumstantijs honestatus actus coniugalibus, inter quas circumstantias non est ut persona non delectetur, aut non complacet sibi delectatio. Hoc enim insensibilis, aut stulti est. Complacencia enim uoluntaria in delectatione operis talis alias bene circumstantiati, puta, propter prolem, &c. nullum omnino peccatum est, sed donum Dei est absolute generis humani, collatum homini, & ceteris animalibus. Unde non debet persona de huiusmodi delectatione percipere dolere, sed potius Deo gratias agere.

Nota secundo, quod author in responsione ad secundum, theologalem rationem reddidit, quare delectatio uenera non subiacet moderationi rationis, scilicet ex originali peccato, non quod ignoret hoc esse naturale, sed sicut mors, cum hoc quod est naturale, est etiam poena peccati originalis, quae pro gratia adempta nobis erat necessitas moriendi: ita quia huiusmodi perturbatio rationis adempta nobis erat per donum originalis iustitiae, quod inferioribus superioribus subiecta erat in homine, facta est poena originalis peccati.

Mal. q. 15. art. 1.

Lib. 1. c. 15. & 16. to. 5.

Lib. 1. c. 10. ante media tom. 2.

Lib. 3. cad. 6. tom. 5.

Lib. 7. c. 11. a med. tom. 5. Hier. de Monogamia ad Gero. Et refertur 32. q. 2. c. 6. conuibia.

Lib. 1. c. 24. circa med. tom. 7.

cap. 25. circa prin. tom. 6.